

УДК 378.141:81`243

**РЕЗУЛЬТАТИ РОЗВІДУВАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО
НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ДІАЛОГІЧНОГО
МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ
(НІМЕЦЬКА МОВА ПІСЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ)**

*Окопна Я.В., викладач іноземних мов (німецької та англійської) кафедри
іноземних мов загальної підготовки Національного університету харчових
технологій,
аспірант кафедри методики викладання іноземних мов Київського
національного лінгвістичного університету (м. Київ)*

Анотація

Окопна Я.В. Результати розвідувального експериментального навчання професійно орієнтованого діалогічного мовлення майбутніх фахівців сфери обслуговування (німецька мова після англійської).

В статті представлено результати розвідувального експерименту з навчання майбутніх фахівців сфери обслуговування професійно орієнтованого діалогічного мовлення німецькою мовою (як другою іноземною після англійської).

Ключові слова: діалогічне мовлення, ділова гра, студенти другого курсу немовного вищого навчального закладу.

Аннотация

Окопная Я.В. Результаты разведывательного экспериментального обучения профессионально ориентированной диалогической речи будущих специалистов сферы обслуживания (немецкий язык после английского).

В статье представлены результаты разведывательного эксперимента по обучению будущих специалистов сферы обслуживания профессионально ориентированной диалогической речи на немецком языке (как втором иностранном языке после английского).

Ключевые слова: деловая игра, диалогическая речь, студенты второго курса

неязыкового вищого навчального закладу.

Abstract

Okopna J.V. The results of the Intelligence Experimental Training of Professionally-Based Dialogical Speech of Future Specialists in the Service Sphere (German after English).

The article focuses on the results of the Intelligence Experimental Training of Professionally-Based Dialogical Speech of Future Specialists in the Service Sphere (German after English).

Key words: business role play, interactional/dialogical speech, second-year students of higher technical educational establishments.

Розширення економічних зв'язків нашої держави, а також стрімкий розвиток міжнародних відносин в галузі туризму зумовлюють потребу у висококваліфікованих фахівцях готельно-ресторанної справи, які на достатньому рівні володіють двома іноземними мовами (ІМ) для самостійного та швидкого вирішення нагально важливих питань із зарубіжними партнерами та клієнтами [5, 6]. Вирішення цих завдань вимагає нової орієнтації цілей, принципів, змісту навчання другої ІМ, а також створення нових навчально-методичних матеріалів, зокрема, для професійно орієнтованого навчання діалогічного мовлення (ДМ) другою ІМ (німецька мова після англійської) в контексті кредитно-модульної системи організації навчального процесу та з урахуванням ролі і місця новітніх технологій у викладанні другої ІМ [2, 7].

Саме тому у професійно орієнтованому навчанні ДМ другою ІМ особливу увагу слід приділяти створенню системи вправ, яка б передбачала обмін інформацією за фахом або її використання в процесі вирішення професійних завдань, що робить весь процес говоріння вмотивованим, і яка б (система вправ) стала невід'ємною складовою новітньої технології професійно орієнтованого навчання ДМ другою ІМ [3, 4, 9].

Тому м е т о ю цієї статті є опис результатів розвідувального експериментального навчання професійно орієнтованого ДМ майбутніх фахівців сфери обслуговування (німецька мова після англійської).

О б' є к т о м розвідувального експериментального навчання, зокрема, стала

система вправ для формування плюрилінгвальної професійно орієнтованої комунікативної компетенції (ППОКК) в ДМ у майбутніх фахівців сфери обслуговування в межах безперервної ділової гри (ДГ), як основа комплексу навчально-методичних матеріалів з комп'ютерною підтримкою. Ми залучили до професійно орієнтованих вправ з навчання ДМ в межах безперервної ДГ паралінгвістичні елементи для формування ППОКК в ДМ у студентів II курсу немовного вищого навчального закладу (ВНЗ).

Основними цілями розвідувального експериментального навчання ми визначали:

1) апробацію, редагування, корекцію та удосконалення змісту укладеної нами системи вправ, спрямованої на формування ППОКК у ДМ в межах безперервної ДГ у майбутніх фахівців сфери обслуговування в природних умовах на заняттях з другої ІМ для її (системи вправ) подальшого включення до комплексу навчально-методичних матеріалів з комп'ютерною підтримкою;

2) визначення типових помилок студентів та труднощів оволодіння ДМ другою ІМ.

Допоміжними цілями розвідувального експериментального навчання стали: виявлення елемента придатного для заявлення в якості варіативної умови та уточнення для формулювання робочої гіпотези майбутнього основного природнього методичного експерименту.

Вступне навчаюче анкетування, власні спостереження в процесі розвідувального експериментального навчання, а також усне опитування студентів (після реалізації розвідувального експериментального навчання), дали нам змогу перевірити припущення з приводу того, чи зможе вище зазначена система вправ сприяти залученню студентів до майбутньої професійної діяльності, і як це впливатиме на підвищення якості оволодіння ДМ як видом іншомовної мовленнєвої діяльності.

У ході підготовки, організації та проведення розвідувального експериментального навчання ми керувалися головними положеннями теорії

методичного експерименту, розробленої І.П.Биковою, П.Б.Гурвичем, М.В.Ляховицьким, Е.О.Штульманом, а також дослідженнями з методики організації професійно орієнтованого навчання на I-II курсах немовного ВНЗ, розроблених О.Б.Тарнопольським, О.П.Биконею, С.Е.Кіжнер, О.С.Малюгою та ін. Слідом за вимогами й науково обґрунтованими положеннями дослідників про необхідність проведення розвідувальних експериментів (П.Б.Гурвич, Н.М.Кушнарєнко, В.М.Шейко, Є.А.Штульман), а також згідно до теорії М.В.Ляховицького, нами було передбачено чотири етапи розвідувального експериментального навчання: 1) організація розвідувального експерименту; 2) реалізація розвідувального експерименту; 3) констатація отриманих даних; 4) інтерпретація отриманих даних [1, 8]. Розвідувальне експериментальне навчання проводилось у вересні - листопаді 2008 та вересні – листопаді 2009 н.р. Його учасниками стали студенти II курсу Національного університету харчових технологій (майбутні фахівці галузі знань 1401 «СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ», напряму підготовки 6.140101 «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА», кваліфікації 2462.2 «ФАХІВЕЦЬ ІЗ ГОТЕЛЬНОЇ (РЕСТОРАННОЇ) СПРАВИ»), які склали три експериментальні групи (ЕГ): ЕГ – 1, ЕГ – 2, ЕГ – 3. Загальна кількість учасників дослідження – 48 студентів. Розвідувальне експериментальне навчання проводилося у форматі одного навчального модуля дисципліни “Друга ІМ” (німецька мова після англійської) і складалося з 10 аудиторних занять і 2-х навчальних годин позааудиторної самостійної роботи студентів з комп’ютерною підтримкою (з елементами інтерактивної електронної програми-тринажера). Під елементами інтерактивної електронної програми-тринажера ми розуміємо елементи електронної CD-ROM програми, одиниці якої розроблені на основі комплексу навчально-методичних матеріалів, установлюються на робочий персональний комп’ютер із CD-ROMу й постійно поновлюються через Інтернет, і яка (програма) переслідує мету формування ППОКК у студентів II курсу немовного ВНЗ в процесі вивчення другої ІМ.

В системі вправ для навчання ДМ з електронною підтримкою були

представлені наступні функціональні типи діалогів: діалог-розпитування (одно - /двостороння ініціатива ведення бесіди), діалог-домовленість, діалог-обмін враженнями/думками (двостороння ініціатива ведення бесіди) [7]. Зазначені функціональні типи діалогів було відібрано нами у відповідності до професійно-орієнтованих потреб майбутніх фахівців сфери обслуговування [5, 6, 9]. Кожне заняття в межах розвідувального експериментального навчання включало презентацію навчального матеріалу, тренування, практику, систематизацію і контроль. Також, безперервна ДГ дала нам можливість задіяти в процесі проведення розвідувального експерименту різноманітні види учіння студентів: індивідуальну, парну та групову роботу під керівництвом викладача.

При апробації вище зазначеної технології навчання, вибудовувана нами система вправ, також мала свою чітку логічну структуру. Значне місце в ній посідають фоновправи, перегляд відеороликів та акцентуація на паралінгвістичних елементах. Виходячи з того, що безперервна ДГ дає можливість застосування її професійно орієнтованої сюжетної лінії у всіх трьох групах вправ (відповідно до трьох етапів навчання ДМ), ми мали змогу запропонувати нашим ЕГ студентів виконання вправ, у межах комплексу створених навчально-методичних матеріалів, у такій послідовності: I група – вправи на засвоєння ДС, II група – вправи на створення мікродіалогів, III група – вправи на створення власних діалогів різних функціональних типів відповідно до вимог програми та професійно орієнтованих потреб [5, 6].

В результаті розвідувального експериментального навчання ми досягли таких цілей: 1) здійснили апробацію, редагування, корекцію та вдосконалення змісту укладеної нами системи вправ, спрямованої на формування ППОКК у ДМ в межах безперервної ДГ у майбутніх фахівців сфери обслуговування в природних умовах на заняттях з другої ІМ для її (системи вправ) подальшого включення до комплексу навчально-методичних матеріалів з комп'ютерною підтримкою; 2) визначили типові помилки студентів та труднощі оволодіння ДМ другою ІМ; 3) виявили елемент, придатний до заявлення в якості варійованої

умови; 4) уточнили формулювання робочої гіпотези майбутнього основного природнього методичного експерименту.

Зокрема, ми розробили два варіанти робочої гіпотези для майбутнього експериментального навчання:

1) виконання студентами II курсу професійно орієнтованих продуктивних вправ з застосуванням паралінгвістичних елементів для оволодіння ППОКК у ДМ у межах безперервної ДГ сприятиме підвищенню ефективності процесу оволодіння професійно орієнтованими мовленнєвими вміннями ДМ на практичних заняттях з другої ІМ, сприятиме розкриттю резервних можливостей студентів, розвиватиме їхні творчі здібності.

2) виконання студентами II курсу професійно орієнтованих продуктивних вправ з застосуванням паралінгвістичних елементів для оволодіння ППОКК у ДМ у межах безперервної ДГ уповільнить процес оволодіння професійно орієнтованими мовленнєвими вміннями ДМ на практичних заняттях з другої ІМ.

Перевірка доцільності використання засобів формування ППОКК у ДМ: системи вправ, паралінгвістичних елементів, сюжету безперервної ДГ відбувалась у ході виконання студентами професійно орієнтованих вправ на аудиторних та позааудиторних заняттях з другої ІМ. Наші власні спостереження, а також враження студентів підтвердили, що зазначені вище засоби є оптимальними для формування ППОКК у ДМ, оскільки забезпечують сприятливі умови для учіння студентів та спрямовують зміст навчання і самих студентів на потреби майбутньої професійної діяльності.

Отже, за результатами розвідувального експерименту ми внесли необхідні корективи в укладену нами систему вправ, після чого є можливою п е р с п е к т и в а переходу до наступного етапу – проведення основного експерименту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гурвич П.Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков / Гурвич П.Б. – Владимир: Владимирск. гос. пед. ин-т, 1980. – 103 с.

2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273с.
3. Окопна Я.В. Засоби навчання діалогічного мовлення майбутніх працівників сфери обслуговування в процесі вивчення німецької мови після англійської / Я.В.Окопна // Вісник Київ. нац. лінгв. ун-ту. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – Вип. 16. – С. 109 – 116. – (Серія Педагогіка та психологія).
4. Окопна Я.В. Методика навчання майбутніх фахівців сфери туризму використовувати паралінгвістичні засоби в усному професійному спілкуванні (німецька мова після англійської) / Я.В.Окопна // Вища освіта України – Додаток 4, том IV (18) – 2009р. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» - 574с. - С. 346 – 358.
5. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра галузі знань 1401 «СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ», напряму підготовки 6.140101 «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА», Міністерство освіти і науки України, Київ – 2007.
6. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра галузі знань 1401 «СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ», напряму підготовки 6.140101 «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА», кваліфікації 2462.2 «ФАХІВЕЦЬ ІЗ ГОТЕЛЬНОЇ (РЕСТОРАННОЇ) СПРАВИ», Міністерство освіти і науки України, Київ 2007.
7. Рамкова Програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України. Кол. авторів: Амеліна С.М., Аззоліні Л.С. та ін. – К.: Ленвіт, 2006 – 90с.
8. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підруч. / В.М.Шейко, Н.М.Кушнарєнко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2002. – 295 с.
9. Окопна Я. Die Besonderheiten des fachlich orientierten Unterrichts im dialogischen Sprechen für künftige Fachleute im Dienstleistungsbereich (Deutsch nach Englisch) // «Перспективи німецької мови та германістики в Україні»: Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції Асоціації українських германістів (16 – 17 жовтня 2009р.). – Чернівці: «Книги – ХХІ», 2009. - 128. – С. 81 – 83.